

Kwakkels en manna

Thema: De woestijnreis
Exodus 16

UITLEG VAN DE TEKST

De reis van het volk Israël gaat verder. Als men Elim (Ex. 15: 27) achter zich laat en men in de richting van de woestijn Sin trekt, is het anderhalve maand geleden dat men Egypte verliet.

Tijdens de tocht door het steppegebied (hier vertalen we midbar, woestijn met steppe) blijkt dat de voedselvoorraad opraaft. Dit is voor hen een nieuwe reden om te mopperen. Mozes en Aäron worden beiden voor verantwoordelijk gehouden. De Israëlieten werpen hen zelfs voor de voeten dat ze, nu dit hen overkomt, beter in Egypte hadden kunnen blijven. Het feit dat ze daar slaven waren, schijnen ze vergeten te zijn. Gods handelen verdwijnt helemaal op de achtergrond.

We zijn geen getuige van een reactie van Mozes. Het kan zijn dat deze is weggelaten of dat de HEERE onmiddellijk tot Mozes spreekt. De HEERE zegt als reactie op dit gemopper tegen Mozes dat er brood uit de hemel zal regenen. Elke dag opnieuw zal het volk voor een dag voedsel moeten oprapen. Deze tekst vormt de basis voor het thema van het brood uit de hemel dat later in de Bijbel terugkomt. Mozes omschrijft het in Deut. 8: 3 als alles wat van de mond van de HEERE uitgaat. In Psalm 78: 25 wordt het omschreven als brood van de engelen. Uiteindelijk komt het thema van het dagelijks brood dat door God gegeven is terug in het Onze Vader (Matth. 6: 11).

Het bevel van de HEERE het per dag te verzamelen is opnieuw een test of het volk zich volledig afhankelijk weet van de HEERE of niet en of ze bereid zijn zich aan de regels te houden die de HEERE hen op-

legt of niet. Op de zesde dag zal er dan een dubbele hoeveelheid voedsel mogen worden opgeraapt, omdat het de volgende dag sabbat is. Dan mag men niet werken. Uit deze tekst en uit vers 22-23 blijkt dat de Israëlieten de sabbat al vierden, of in elk geval kenden, voordat de HEERE de Tien Geboden geeft. Nadat de HEERE uitgesproken is, wordt Gods boodschap doorgegeven aan het volk. Mozes en Aäron zeggen hen dat zij diezelfde dag, in de avond, zullen weten dat de HEERE hen heeft uitgeleid uit Egypte. Niet Mozes en Aäron, maar de HEERE is Degene, Die de verantwoording draagt en dat zal blijken ook. Hij zal Zijn zorg voor hen zichtbaar maken in het vlees wat ze ontvangen. De volgende dag zal de heerlijkheid van de HEERE te zien zijn in het uit de hemel neerdalende manna en dat omdat het volk tegen de HEERE heeft gemopperd. Mopperen tegen Gods dienstknechten is dus heel nadrukkelijk hier mopperen tegen God. Komt de heerlijkheid van de HEERE dan ook niet vooral daarin naar voren dat Hij Zich, ondanks het gemopper van het volk, over hen ontfermt? In opdracht van Mozes richt Aäron zich tot het volk. Hier funktioneert Aäron als vertegenwoordiger van God en richt hij zich als zodanig tot de verzamelde gemeente. We zien hier een zekere overeenkomst met de rol van Aäron bij de verbondssluiting in Ex. 24: 1-2. Wanneer Mozes bij God vertoeft, verblijft Aäron bij het volk. Hij zegt dat ze voor het aangezicht van de HEERE zullen naderen, omdat zij gemopperd hebben tegen de HEERE. In de opdracht te naderen voor het aangezicht van de HEERE zit iets van verootmoedigen. Gezien het vervolg bestaat dat naderen uit het zich keren in de richting van de woestijn waar de wolkkolom zichtbaar was. Daarin laat God op een nog meer bijzondere

manier dan anders Zijn heerlijkheid zien. Daarmee bewijst de HEERE Zijn gezag waarmee het volk uiteindelijk niet rekende. Intussen zegt de HEERE tegen Mozes dat hij het getier van de kinderen Israëls heeft gehoord. Door hen te eten te geven, in de avond vlees en in de morgen brood, zal Hij hen dwingen Hem als God te erkennen. Wanneer de avond aanbreekt, komen er grote zwermen kwakkels aanvliegen. Het zijn er zoveel dat ze het legerkamp overdekken. Kwakkels zijn te vergelijken met patrijzen. Deze vogels zijn zo'n twintig centimeter groot. Gezien de tijd wanneer deze geschiedenis plaatsvindt, is het niet onmogelijk dat ze vanuit Afrika richting Europa trekken. God bestuurt het zo dat ze neerstrijken in de woestijn.

De volgende morgen als door de zon de dauw die rond het legerkamp ligt, verdampt, zien de Israëlieten opnieuw iets bijzonders. In het woestijnzand zien ze als rijp verspreid witte, kleine korrels liggen. Het is dun en schilferachtig. De korrels blijken de smaak van honing te hebben. Het volk weet echter niet wat het er mee aan moet. De uitdrukking 'man' betekent heel letterlijk 'wat is dat'? Mozes maakt hen duidelijk dat dit het brood is dat hen door God gegeven wordt. Opnieuw ontvangen ze een teken van God dat Hij hen uit Egypte heeft geleid en Hij hen door de woestijn leidt. Mozes vertelt aan het volk wat ze met dit uit de hemel neergedaalde brood moeten doen. Per persoon moet een bepaalde hoeveelheid, een gomer (dat is 3,5 liter), per dag worden verzameld. Per tent moet het ingezameld worden. Als de ingezamelde hoeveelheden worden gemeten blijkt dat wie teveel heeft opgehaald niet overhoudt en wie te weinig opraapt niet tekort komt. Het is wel nodig dat het manna vroeg in de morgen wordt opgehaald, want als de zon begint te schijnen, smelt het manna als sneeuw weg. Het manna mag niet worden bewaard. Wie het toch doet, komt er achter dat het niet langer dan een dag bewaard kan worden. Het manna gaat stinken en de wormen kruipen er uit. Een groep mensen is ongehoorzaam en bewaart toch manna tot de morgen, maar het gaat stinken en komt vol wormen te zitten. Deze gebeurtenis zegt iets over de wijze waarop de Israëlieten zich tegenover de HEERE dienen te gedragen: zij moeten leren om te vertrouwen op Zijn voorzienigheid en ze dienen hun dagelijks brood van Hem te verwachten. Zijn trouw is zo groot dat Hij elke dag opnieuw genoeg schenken zal wat nodig is om in leven te blijven. Op de zesde dag moeten de Israëlieten een dubbele hoeveelheid manna oprapen, omdat de zevende dag de sabbatdag is. Nu zal het manna wel houdbaar blijken te zijn. Wie het bevel om voor twee dagen manna te rapen in de wind slaat, komt er achter dat er de volgende dag niets te rapen is. Mozes legt daarop de nadruk op het feit dat de zevende

dag de rustdag is. Aangrijpend is de verzuchting van de HEERE hoe lang het volk Zijn inzettingen nog zal weigeren te houden. De sabbatdag moet een heilige, afgezonderde dag zijn. Ter herinnering aan het manna-wonder moet een kruik met een hoeveel manna voor één persoon voor één dag bewaard worden in het heiligdom. De gehele periode dat het volk door de woestijn trekt, zal het manna uit de hemel regenen en dat is veertig jaar lang.

TER OVERWEGING

Probeer vanuit dit gedeelte vooral duidelijk maken Wie de HEERE is:

1. De HEERE is een trouwe God. Die trouw wordt niet tenietgedaan door de ontrouw van mensen. Het is aangrijpend dat mensen tegenover de goedheid van de HEERE zoveel kwaad zetten. Het is wenselijk hierbij zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de belevingswereld van de kinderen. Hoe vaak vergeten wij de HEERE niet en moppen zelfs op de HEERE, terwijl Hij ons elke dag weer opnieuw zoveel geeft. Het is dus zaak dat we telkens weer opnieuw onze zonde aan de HEERE belijden en Hem erkennen als de genadige God buiten Wie wij geen moment van ons leven kunnen.
2. Deze geschiedenis leent zich er uitermate voor duidelijk te maken wie de Heere Jezus is. De Zaligmaker Zelf haalt deze geschiedenis aan om Zijn onmisbaarheid te bewijzen. De voorouders van Zijn hoorders hebben het manna gegeten in de woestijn, maar zij zijn gestorven. Hij echter is het levende Brood, Dat uit den hemel nedergedaald is. Zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven (Joh. 6).
Er kan aangehaakt worden bij het feit dat er thuis elke dag weer brood wordt gegeten. Brood als dagelijkse levensbehoefte is onmisbaar. Zo is de Heere Jezus onmisbaar om eeuwig te leven. Het is mogelijk een lijn te leggen naar het lijden en sterven van de Zaligmaker. De Heere Jezus zegt immers dat Zijn vlees waarlijk spijs is en Zijn bloed waarlijk drank.
3. Dit gedeelte geeft weer dat de rustdag als dag van HEERE een dag is die anders mag zijn dan de andere dagen. Deze dag staat apart. Dit kan eventueel geconcretiseerd worden door de items die in de Heidelbergse Catechismus worden aangedragen betreffend de zondagsviering. Zie de geloofsleer.

GELOOFSLEER

We wijzen op een aantal vragen en antwoorden uit de Heidelbergse Catechismus. In vraag en antw. 103 wordt beleden wat God gebiedt en verbiedt in het vierde gebod: 'Wat gebiedt God in het vierde gebod?' Ten eerste dat de kerkdienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en

dat ik, inzonderheid op de sabbat, dat is op de rustdag, trouw (naarstig) tot de gemeente van God kom, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Heere publiek aan te roepen, en aan de armen Christelijke handreiking te doen; ten andere dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige sabbat in dit leven begin.'

Ook vraag en antw. 125 over de vierde bede uit het Onze Vader: 'Welke is de vierde bede?' 'Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddrift van het lichaam verzorgen, opdat wij daardoor erkennen dat Gij de enige Oorsprong alles goeds bent, en dat noch onze zorg en arbeid, noch Uw gaven, zonder Uw zegen ons niet baten (gedijen), en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.'

